

Heracleum mantegazzianum Sommier et Levier – bolševník obrovský

Oddelenie: Magnoliophyta

Trieda: Magnoliopsida

Rad: Apiales

Čeľad': *Apiaceae*

Zaradenie

Invázy druh v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Fotodokumentácia: Mgr. Katarína Sujová, PhD.

Ing. Zuzana Václavová

Fotodokumentácia: Mgr. Katarína Sujová, PhD.

Ing. Zuzana Václavová

Opis druhu

Ide o dvojročnú rastlinu, ktorá dorastá až do výšky 2 – 5 metrov. Jej byľ je hrubá, pozdĺžne ryhovaná, červeno škvrnitá, dutá, v hornej časti môže byť aj rozkonárená. Spodné listy v listovej ružici sú veľké, niekedy až 150 cm dlhé, trojpočetné, hlboko ostro vykrajované. Listy nachádzajúce sa na stonke vyššie sa postupne zmenšujú. Na vrchole stonky sa vytvára v období od júna do júla, mohutné súkvetie tvorené desiatkami okolíkov, zložených z drobných bielych kvetov. V priemere má súkvetie aj 50 cm. Druh je aj samoopelivý, takže aj jedna osamotená rastlina dokáže vytvoriť semená. Tie sú produkované v desiatkach tisícoch (v priemere 20 – 30 tis. semien).

POZOR: Spôsobuje vážne poškodenia kože podobné popáleninám!

V šťave v listoch a stonke sa nachádzajú fototoxické furanokumaríny, ktoré reagujú na svetlo a spôsobujú ťažké poleptania kože a vytvorenie vodnatých pľuzgierov. Po ich zahojení, ktoré trvá aj niekoľko týždňov, ostávajú na koži jazvy.

Pri manipulácii s druhom je nevyhnutné využívať ochranné pomôcky, vrátane respirátorov (na ochranu pred prípadným rozptýlením štiav v ovzduší).

Je dôležité upozorniť najmä deti, aby sa v blízkosti tohto druhu nehrali, nevyužívali jeho duté stonky ako „pišťalky“ alebo „ďalekohľady“, čím by si mohli spôsobiť vážne poranenia tváre a dýchacieho ústrojenstva.

Fotodokumentácia: Ing. Anton Potaš

Pôvod

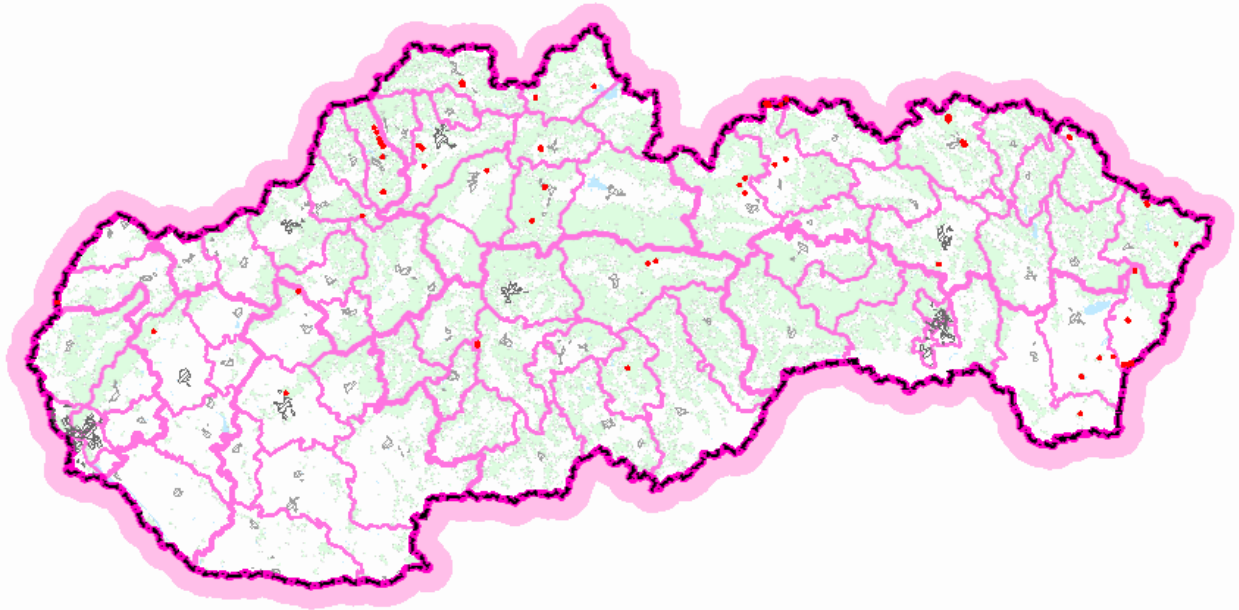
Druh pochádza zo západnej časti Kaukazu. Do ostatnej časti Európy bol dovezený ako okrasná rastlina.

Ekológia

Rastie najmä na vlhších živnejších pôdach, napr. popri vodných tokoch. Na mieste zvykne pomerne rýchlo obsadiť priestor, nakoľko už skoro na jar vytvára veľké listy, ktoré zatienia pôvodnú vegetáciu a postupne ju vytlačia. Šíri sa predovšetkým semenami, ktoré dokážu v pôde prečkať roky (klíčivosť si zachovávajú aj po 7 rokoch). Sú pomerne veľké a ľahké, prenášané vetrom ale najmä vodou na väčšie vzdialenosti.

Rozšírenie v SR

Na Slovensku sa vyskytuje najmä v severnejších častiach Slovenska od západu až po východ, kde sa vyskytuje najmä v okolí vodných tokov, na vlhších lúkach, okrajoch lesných porastov, ale aj na iných menej využívaných miestach.

Metódy odstraňovania

Využívajú sa mechanické ale aj kombinované spôsoby odstraňovania. Pri menších porastoch alebo jednotlivých rastlinách je možné využívať vykopávanie, kedy je potrebné odstrániť predovšetkým hlavu koreňa (minimálne do hĺbky 20 cm). Semenáčiky je možné aj vytrhávať (za použitia dostatočných ochranných pomôcok).

Väčšie porasty sa odporúčajú kosiť alebo mulčovať, zásadne v období pred kvitnutím druhu, aby nedošlo k vytvoreniu semien. Zásah je potrebné v priebehu roka zopakovať.

Konkrétne pri tomto druhu sa využíva aj sekacie koreňových rozmnožovacích púčikov pod pôdnym povrchom pomocou rýľa, v čase, keď druh vytvára semená, ktoré sú ešte zelené - nezrelé.

Účinnou metódou odstraňovania druhu je ostrihávanie nezrelých súplodí, približne 2 až 3 týždne po odkvitnutí druhu (v závislosti od počasia), keď sú vytvorené ešte len nezrelé semená. Takéto súplodie sa odstrihne, umiestni do igelitového vreca, tak aby semená neopadli a na vhodnom mieste sa spáli. Odstrihnutím súplodí jeden až dvakrát počas vegetačnej sezóny (podľa toho koľkokrát druh zakvitne), sa rastlina oslabí alebo zahynie.

Na potlačenie populácie druhu sa dá využiť aj pastva oviec alebo dobytky, ktoré spásajú jeho listové ružice. Optimálne je to v čase, keď druh ešte nekvitne.

Pri odstraňovaní druhu sa využíva aj postrek jeho porastu registrovaným prípravkom na ochranu rastlín (herbicídom) s účinnou látkou glyfosát alebo kombinovaný spôsob mechanického a chemického odstraňovania. Vtedy sa porasty druhu najprv mechanicky odstránia (pokosia alebo zmulčujú) a následne po opätovnom narastení rastliny sa postriekajú herbicídom.